

מה הקב"ה מבקש מאיתנו – בקטנה או בגדולה?

מאת: דפנה קנאי

שליחה לשעבר בממפיס (תשס"ו-תשס"ח)

לגרסת ה-PDF לחץ כאן

בפרשתנו מופיעה הבהרה לגבי הדרישות של הקב"ה מאיתנו בעקבות בחירתו בנו מכל העמים:

"ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך. כי אם ליראה את ה' אלהיך, ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אותו, ולעבד את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך לשמר את מצות ה', ואת חקתיו, אשר אנכי מצוך היום לטוב לך" (דברים י' יב-יג).

כבר העלו חכמינו תמיהה לגבי הסתירה בין הפתיחה "מה ה' שואל מעמך" שיוצרת ציפייה לבקשה קטנה לבין הרשימה המפורטת והארוכה של דרישות כלל לא פעוטות: יראת ה', הליכה בכל דרכיו, אהבת ה', עבודתו בכל לבבך ונפשך ושמירת כל מצוותיו. משל למה הדבר דומה, לאמא שאומרת לילדיה: "מה כבר ביקשתי מכם? רק תלמדו ממני איך להתנהג, תעשו כל מה שאני אומרת, מכל הלב ומתוך כבוד ואהבה, זה הכל!"

עיון בתורה בצירוף הלשון "כי אם" מגלה כי משמעותו איננה "רק" – כלומר צמצום אלא "דווקא" - כלומר אמירה נחרצת וטוטאלית. דוגמא לכך היא האמירה של הקב"ה לאברהם שמבהירה שממשיכו יהיה בנו ולא עבדו אליעזר: "...לא יירשך זה, כי אם אשר יצא ממעריך הוא ירשך" (בראשית טו, א). כמו כן, בפסוק שאוסר הקרבה בבמות נאמר: "השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטיך שם תעלה עלתיך" (דברים יב, יג-יד).

בהתאם לכך יש להבין כי בפרשתנו הפסוק מדגיש ביותר כי יש עלינו חובה טוטאלית לעמוד בכל רשימת הדרישות שהקב"ה שואל מעמנו ללא פשרות ועיגולי פינה. איך ניתן לעמוד בדרישות רבות ותובעניות כל כך?

נראה כי המפתח לעמידה בדרישות מורכבות אלו הינו הדיוק בסדר של הדרישות. משה רבינו נותן לכל אחד מאיתנו כלי חשוב ביותר בפסוק זה. הוא קובע מדרגות מדויקות שבונות בנפשנו את הכוחות לעלות מעלה מעלה בעבודת ה'.

הבסיס לכל הינו יראת אלוקים. להפנים את הפער בין האין סופיות של הקב"ה ומידותיו הנעלות לבין מוגבלותנו כבני אנוש, כפי שלמדנו דוד המלך: "ראשית חכמה יראת ה'" (תהילים קיא, י).

השפת אמת מזכיר בדרשתו על פסוק זה את דברי הגמרא במסכת שבת לא א: "ואמר רבה בר רב הונא: כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים – דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות, ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו". המפתח הראשון בניסיון הפריצה שלנו כלפי מעלה הוא יראת ה'.

השלב הבא הינו הליכה בדרכיו של הקב"ה. אם הפנמנו את גדלותו מול קטנותנו, לא נותר לנו אלא ללכת אחר פסיעותיו ולחקות את פועלו כמה שניתן. ההליכה בדרכיו מתפרשת ע"י חז"ל כהדבקות במידותיו ובגמילות החסדים של הקב"ה, כפי שמנסח יפה ספר החינוך במצווה תריא - ללכת ולהדמות בדרכי ה' יתברך: "שנצטוו לעשות כל מעשינו בדרך הישר והטוב בכל כחנו, ולהטות כל דברינו אשר בינינו ובין זולתנו על דרך החסד והרחמים".

בעקבות שלב זה ומתוך גמילות החסדים שאנו עושים מתעוררת בנו מידת האהבה. אנו מפתחים את הרגישות החברתית ואהבת האדם ומתוך כך מגיעים לאהבת הקב"ה שהוא מקור גמילות החסדים.

השלב הבא הינו התעוררות הרצון לעבוד את ה' ומכל הלב. האהבה מולידה את הדחף לרצות את הקב"ה ולשמח אותו ע"י קיום כל מה שציוונו - לא רק מה שניתן ללמוד ממידותיו אלא כל מה שהוא מבקש מאיתנו בתורה ומכל הלב - "בכל לבבך ובכל נפשך".

בשלב האחרון ע"פ הפסוקים אנו מפתחים את יכולת ההתמדה- השמירה על הדרך ועל ההישגים ואף במקרים בהם מדובר בחוקים כלומר במצוות שאיננו מבינים עד תום: "לְשׁמֹר אֶת מִצְוֹת ה', וְאֶת חֻקֵּייוֹ, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ".

הקב"ה מעמיד לנו רף גבוה, אך משה שלוחו, שהגיע הכי גבוה שרק אפשר, משאיר לנו סולם עם שלבים מדויקים.

לתגובות: daphna.kannai@gmail.com